

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ที่มาและความสำคัญ

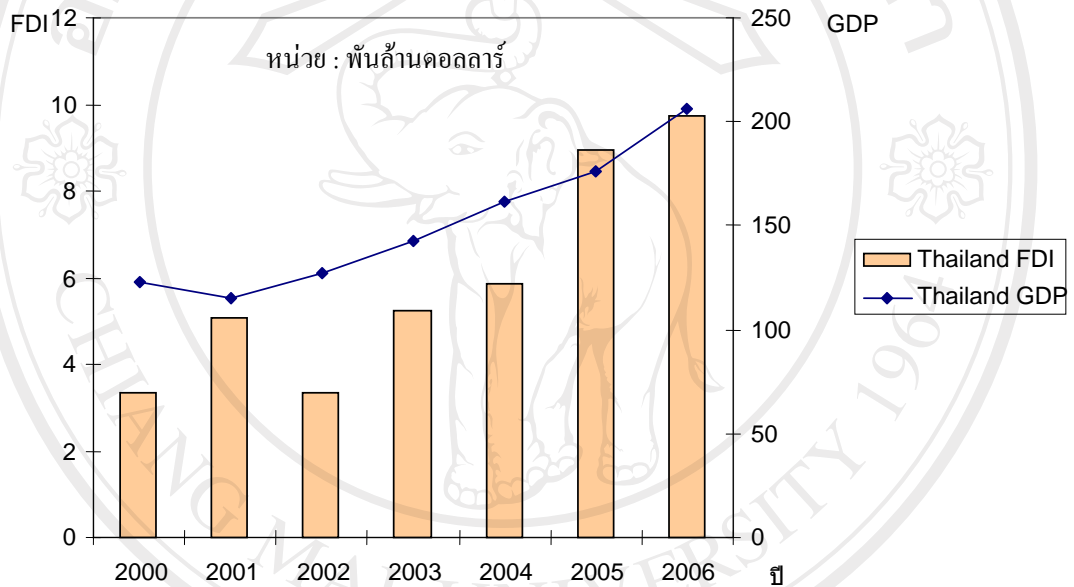
ในช่วงก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ การลงทุนจากต่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่หลายฝ่ายให้ความสนใจเนื่องจากผู้ลงทุนภายในประเทศ ยังไม่มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกิดการขาดแคลนทางด้าน การเข้าถึงเงินทุนของผู้ประกอบการและการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมไปถึงขาดการพัฒนาเพิ่มทักษะของผู้ประกอบการให้มีระดับสากล ในอดีตที่ผ่านมา เหตุการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลทำให้สัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเริ่มมีอยู่ 2 เหตุการณ์ด้วยกัน เหตุการณ์แรกเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2528 จากผลกระทบของ Plaza Accord<sup>1</sup> ซึ่งส่งผลทำให้หลายประเทศผู้ลงทุนหลักในภูมิภาคเช่น ญี่ปุ่น ได้หันและ เกาหลีใต้ ต้องทำการปรับค่าเงินของตนให้สูงขึ้น ส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันทางด้านต้นทุน (Cost Competitiveness) ของประเทศเหล่านั้นลดลง ด้วยสาเหตุดังกล่าว ประเทศผู้ลงทุนเหล่านั้น จำเป็นที่จะต้องย้ายฐานการผลิตมาในประเทศที่มีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่าอย่างประเทศไทย ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงนั้นเกิดการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงประมาณปี 2530-2532 ที่อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น (Real GDP) เพิ่มขึ้นสูงกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

เหตุการณ์ที่สองเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องจากเหตุการณ์แรก โดยผลของการเจริญเติบโตดังกล่าวได้ส่งผลให้รัฐบาลไทยในสมัยนั้นตัดสินใจกระทำตามกฎข้อที่ 8 (Article VIII) ขององค์การการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ในเดือนพฤษภาคมปี พ.ศ. 2533 ในการเปิดเสรีทางการเงิน (Financial Liberalization) และได้ดำเนินการเป็นเวลากว่า 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2534-2537 โดยได้มีการจัดตั้ง Bangkok International Banking Facilities (BIBF)

<sup>1</sup> ข้อตกลงพลาซ่า เป็นการประชุมกันของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและประธานธนาคารกลางของประเทศอุตสาหกรรมหลัก 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น ได้จัดให้มีการประชุมร่วมกันที่โรงแรมพลาซ่า กรุงนิวยอร์ก และในวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2528 ได้บรรลุข้อตกลงร่วมกันในระดับทวิภาคี ในการร่วมกันแทรกแซง ที่จะทำให้ค่าเงินดอลลาร์อ่อนค่าลง เพื่อลดความไม่สมดุลของการค้าโลก

ซึ่งได้ครอบคลุมไปถึงประเด็นการเปิดเสรีทางการลงทุน เช่น การลดภาษีเงินได้นิติบุคคล รวมไปถึงการลดหย่อนภาษีธุรกิจประเภทต่างๆ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้ส่งผลทำให้การลงทุนในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือไปจากการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ที่เข้ามาสู่ประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามมา ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในตลาดการเงินและตลาดทุนจากต่างประเทศ (International Portfolio Investment) หรือแม้กระทั่งเกิดกระแสการกู้ยืมเงินระหว่างประเทศ (International Lending)

รูปที่ 1.1 แสดง FDI และ GDP ของประเทศไทย



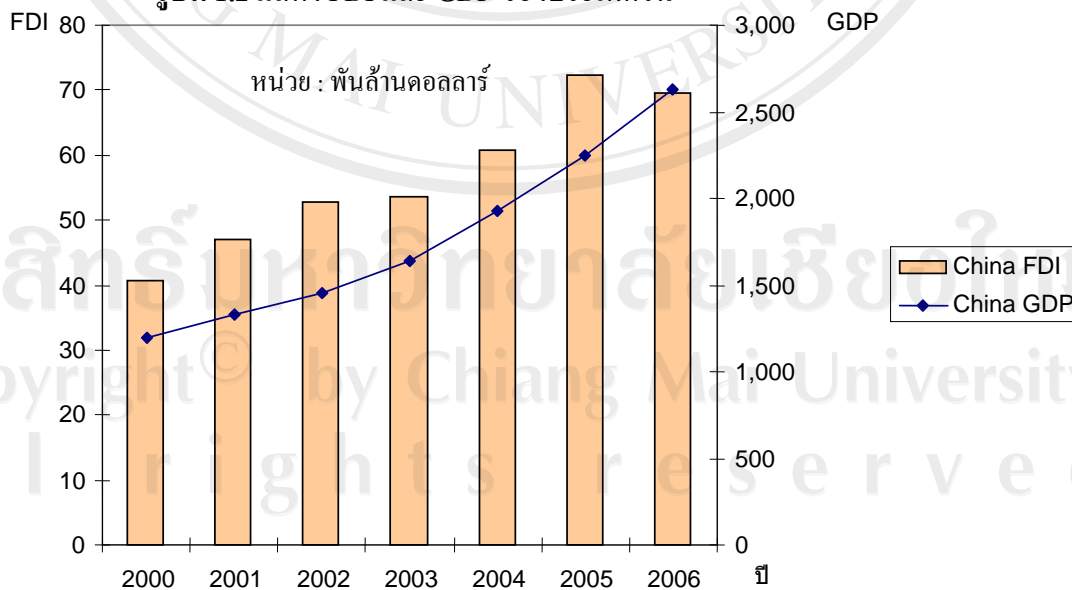
ที่มา : International Financial Statistics [CD-ROM] and United Nations Development Programme (2007)

การไหลเข้ามาของเงินทุนจากต่างประเทศดังกล่าวได้ส่งผลให้สัดส่วนการเคลื่อนย้ายเงินทุนสุทธิระหว่างประเทศ ของไทยขยับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วอยู่ที่ประมาณร้อยละ 13.3 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในปี พ.ศ.2546 จนกระทั่งสัดส่วนของเงินทุนที่สูงขึ้นดังกล่าวได้เป็นการกระตุ้นการลงทุนในภาคเอกชนเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจาก กลไกในการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐและผู้วางนโยบายในสมัยนั้นยังไม่ได้กระทำอย่างถูกต้อง รวมไปถึงการขาดความรอบคอบในการดำเนินนโยบายต่างๆ ซึ่งในท้ายที่สุด การไหลเวียนของเงินลงทุนจากต่างประเทศได้ส่งผลต่อสถานะการเก็งกำไร โดยเฉพาะในภาคอสังหาริมทรัพย์และในภาคตลาดทุนของประเทศ ส่งผลต่อภาวะหนี้ที่เพิ่มขึ้น ภาวะการก่อหนี้ของประเทศไทยที่ลดต่ำลง จนในท้ายที่สุด

รัฐบาลต้องประกาศลอยตัวค่าเงินบาทในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจตามมาในปี 2540-2542 ซึ่งในท้ายที่สุดได้ที่ยขยายวงกว้างอย่างรวดเร็วไปสู่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ทำให้หลายๆ ประเทศผู้ลงทุนหลัก ได้ย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศที่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและมีความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะในส่วนของต้นทุนการผลิต อย่างเช่นประเทศจีน ซึ่งต้นทุนการผลิตเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการลงทุนขนาดใหญ่

ประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่ง ที่ถือได้ว่าเป็นชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในของตนเองขึ้นมาได้อย่างรวดเร็ว จนก้าวกระโดดสู่การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ประเทศหนึ่งในภูมิภาคภายใต้นโยบายการปฏิรูปและการเปิดประเทศที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 โดยในปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 4 ของโลก เป็นรองแต่สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมนี รัฐบาลจีนมีเป้าหมายที่จะเน้นผลผลิตทางการเกษตรให้พอเพียงสำหรับการบริโภคภายในประเทศ ในขณะที่เดียวกัน ก็จะเน้นการพัฒนาด้านเทคโนโลยีระดับสูงด้วย ในขณะที่จีนเพิ่งเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ได้เพียง 5 ปี ในปี 2549 จีนได้มีอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากร้อยละ 9.9 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 10.7 ในปี 2549 สูงถึง 20.94 ล้านล้านล้านหยวน หรือ 2.68 ล้านล้านดอลลาร์ สูงที่สุดในรอบ 11 ปี (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2550)

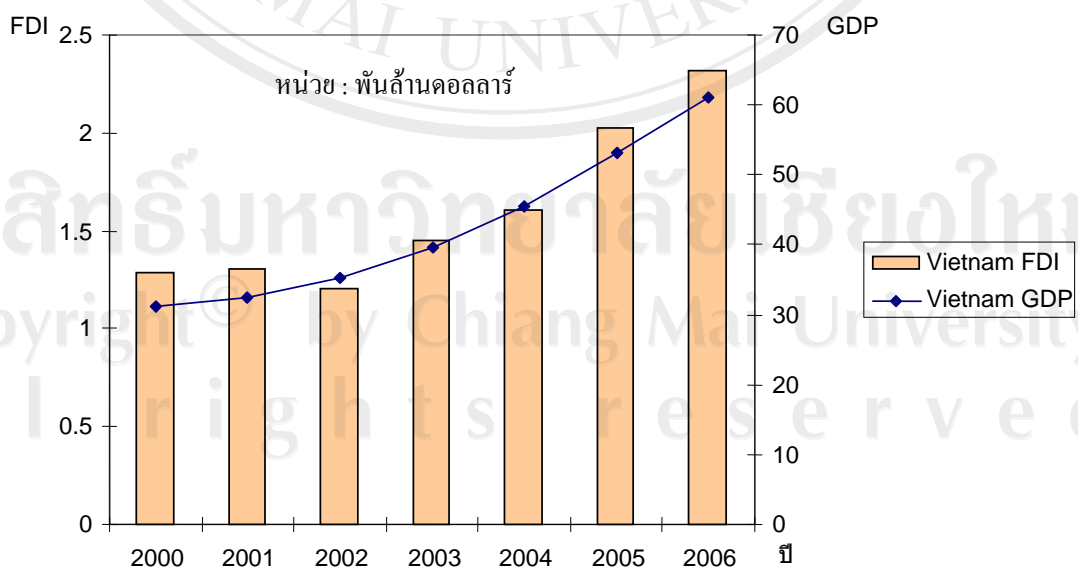
รูปที่ 1.2 แสดง FDI และ GDP ของประเทศจีน



ที่มา : International Financial Statistics [CD-ROM] and United Nations Development Programme (2007)

อีกประเทศหนึ่งที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง เป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็คือประเทศเวียดนามซึ่งได้รับการยกย่องว่าเศรษฐกิจของประเทศได้รับความสนใจสูงเป็นลำดับที่สามของภูมิภาคเอเชีย รองจากประเทศจีนและอินเดีย เศรษฐกิจของเวียดนามเติบโตในระดับสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปีในช่วงปี พ.ศ.2545-2549 (ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ 5 ต่อปีในช่วงเดียวกัน) เวียดนามจึงเป็นประเทศที่ได้รับความสนใจต่อการค้าและการลงทุนมากประเทศหนึ่ง ในช่วงปี พ.ศ.2545-2549 เวียดนามดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) มูลค่ารวม 20,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยในปี 2549 มูลค่า FDI ในเวียดนาม 6,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 50 จากปี 2548 โดยในปีในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2550 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามได้เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 36.4 หรือคิดเป็น 1.126 หมื่นล้านดอลลาร์ และตลาดภายในของประเทศเวียดนาม มีอัตราการขยายตัวของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของเวียดนามเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จากกำลังซื้อของคนเวียดนามที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งสูงกว่าไทย ทั้งนี้ เวียดนามถือเป็นประเทศที่มีตลาดภายในค่อนข้างใหญ่ ประชากรของเวียดนามมีจำนวนราว 84 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 ต่อปี ขนาดของตลาดเวียดนามใหญ่เป็นอันดับ 2 ของอาเซียน รองจากประเทศอินโดนีเซีย (ประชากรราว 220 ล้านคน) และเป็นอันดับ 13 ของโลก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

รูปที่ 1.3 แสดง FDI และ GDP ของประเทศเวียดนาม



ที่มา : International Financial Statistics [CD-ROM] and United Nations Development Programme (2007)

สำหรับภาพรวมการลงทุนโลกจากข้อมูลขององค์การการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) และ The Economist Intelligence Unit (EIU) การลงทุนขาเข้า (inward FDI) ของโลกในปี 2550 เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของโลกทั้งหมดจะมีมูลค่าประมาณ 1.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5 จากปีก่อนหน้า การเติบโตในอัตราที่สูงดังเช่นที่ผ่านมาจะหายไปในช่วงปี 2547-2549 จะไม่เกิดขึ้นซ้ำในระยะยาว เนื่องจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจทำให้ภาครัฐต้องเพิ่มความเข้มงวดในนโยบายการเงินอย่างมากเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดการเงิน

ประเทศพัฒนาแล้วจะยังคงเป็นกลุ่มประเทศหลักผู้รองรับการลงทุนขาเข้า โดยในปี 2550 มีการเติบโตที่ร้อยละ 14 โดยเฉลี่ยเมื่อเทียบกับประเทศในตลาดใหม่ที่มีการเติบโตเพียงร้อยละ 5 โดยสหรัฐฯ ยังคงเป็นประเทศที่รองรับการลงทุนสูงที่สุดในโลก โดยในปี 2550 มีการลงทุนขาเข้ามูลค่ามากถึง 240 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ส่วนการลงทุนขาเข้าในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (European Union : EU ) 15 ประเทศเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วเพียงร้อยละ 5 โดยมีมูลค่าการลงทุน 520.1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และถือครองสัดส่วนการลงทุนขาเข้าของโลกมากถึงร้อยละ 35.5 ในปี 2550

การลงทุนขาเข้าในกลุ่มประเทศละตินอเมริกาเติบโตร้อยละ 20 ในปี 2550 ในขณะที่การลงทุนขาเข้าในเอเชียกลับลดลง อย่างไรก็ตาม จีนกลับเป็นประเทศที่มีการลงทุนขาเข้ามากที่สุดเป็นอันดับ 3 ของโลกและถือครองสัดส่วนการลงทุนในภูมิภาคเอเชียถึงร้อยละ 28.8 มูลค่าการลงทุนจะเพิ่มขึ้นเป็น 80 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และจะยังคงเป็นประเทศที่ดึงดูดการลงทุนต่อไปจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO และการที่จีนปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่อ WTO จะกระตุ้นการลงทุนให้เพิ่มขึ้น การลงทุนขาเข้าในญี่ปุ่นจากเดิมที่เคยมีการลงทุนขาเข้าสูงเป็นอันดับต้นๆ กลับลดลง โดยมีสาเหตุมาจากการถอนการลงทุน (divestment) มีจำนวนมากกว่าการลงทุนเพิ่ม ผนวกกับการชะลอตัวในการเติบโตของเศรษฐกิจญี่ปุ่นที่ทำให้การใช้จ่ายของผู้บริโภคลดลง

สำหรับการลงทุนขาเข้าในภูมิภาคอาเซียน คาดว่า จะยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องในอัตราร้อยละ 5 ในปี 2550 จนถึงปี 2554 สิงคโปร์ยังคงถือครองอันดับประเทศที่มีการลงทุนสูงสุดในอาเซียน อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายในสิงคโปร์ก็กำลังเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลสิงคโปร์กำลังสร้างระบบสาธารณูปโภคคุณภาพสูง นอกจากนี้ หลังเวียดนามเข้าเป็นสมาชิก WTO ในปี 2550 เวียดนามจึงเป็นอีกหนึ่งประเทศที่คาดว่าจะการลงทุนขาเข้าจะเติบโตอย่างต่อเนื่องที่อัตราร้อยละ 7 ของ GDP ตั้งแต่ปี 2550-2554 จนมีมูลค่าการลงทุนมากถึง 8 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2554

ไทยนั้นสูญเสียความสามารถทางการแข่งขันให้เวียดนามแล้ว นับเป็นปีแรกนักลงทุนต่างประเทศหันไปลงทุนในเวียดนามเพิ่มขึ้น ภายใน 4 เดือนแรกของปีมีการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการ

ลงทุน 5 พันล้าน เหรียญสหรัฐ ขณะที่ไทยเหลือแค่ 2.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ ลดลงจากช่วง 4 เดือนแรกในปี 2549 ถึงร้อยละ 43.79 ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วง เนื่องจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีส่วนไม่น้อยในการผลักดันเศรษฐกิจของชาติ การลงทุนจากต่างประเทศจะมากหรือน้อย ย่อมมีตัวแปรต่างๆ กำหนด อาทิเช่น GDP อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศ มูลค่าของการส่งออกของแต่ละประเทศ โดยการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับ FDI ในครั้งนี้สามารถที่จะอธิบายถึงทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรได้ว่าเป็นไปทิศทางเดียวกันหรือตรงกันข้าม ทั้งในประเทศจีน เวียดนาม และไทย ซึ่งเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงการแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของแต่ละประเทศได้

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ว่ามีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศจีน เวียดนาม และไทยอย่างไร

## 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดในการลงทุน และแต่ละปัจจัยมีผลในทิศทางไหน มากน้อยเพียงใด ต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในประเทศจีน เวียดนาม และไทย
2. เป็นประโยชน์ต่อองค์กรต่างๆ รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดและวางแผนนโยบายการลงทุนในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

## 1.4 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศจีน เวียดนาม และไทยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมด ทุกประเทศที่เข้ามาลงทุนในแต่ละประเทศ โดยที่จะใช้ข้อมูลทศนิยมเป็นรายไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2549 ดังนั้นข้อมูลตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษา คือ อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เบื้องต้น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศโดย

เปรียบเทียบ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศโดยเปรียบเทียบ มูลค่าของการส่งออกของแต่ละประเทศ จึงต้องเป็นข้อมูลอนุกรมรายไตรมาสด้วย

โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยเทคนิควิธี Cointegration และ Error Correction Model ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และพิจารณาปัจจัยที่กำหนดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved